

KONYA'DA AŞURE, ŞİVLİLİK VE FENER ALAYI GELENEĐİ¹

Dilan GÖRGÜLÜ²

ÖZET

İçinde bulunduğu toplumun kültürel değerlerini yansıtan, bunları pratik ve teorik olarak ele alıp ortaya bir milletin değerlerini, gelenek ve göreneklerini oluşturan, halk külliyatı meydana getiren bilim dalına halk bilimi denilmektedir. Asırlardan beri Anadolu'nun önemli şehirleri arasında yer alan, bulunduğu coğrafi konum ile birçok medeniyete beŐiklik etmiş olan, Őarkta ve Garpta birçok âlimin, seyyahın menzilinde bulunan Konya şehrinin önemli gelenekleri arasında yer alan ve her yıl ritüellere uygun bir şekilde kutlanan aşure, Şivlilik ve fener alayı gelenekleri bulunmaktadır. "Konya'da AŞure, Şivlilik ve Fener Alayı Geleneği" başlıklı bu çalıŐmamızda Konya şehir kültüründe yer alan ve nesilden nesile aktarılarak her geçen zaman diliminde yeniliklerle pekiŐen bu geleneklerin meydana geliŐi ve uygulanışı üzerinde durulmaktadır. Dini bir çok anlamının yanıra birbirinden farklı ürünlerin karŐımıyla yapılan bir tatlı olan AŞure; Recep ayının ilk günü çocukların kapı kapı dolaŐarak Şeker, çikolata gibi ürünleri toplamasından oluşan, çocukların eğlenmesine, kaynaşmasına vesile olan Şivlilik; Şivlilik eğlencesiyle bağlantılı ve Őivlilikten bir gece önce etrafa ışık saçan meşalelerin yakılmasıyla yapılan Fener Alayı Őenlikleri gibi gelenekler hakkında bilgi verilmektedir. Bu çalıŐmamızda Konya ilinin coğrafi konumuna genel olarak değinildikten sonra bu geleneklerin ortaya çıkışı, uygulanışı, Konya halkına yansıyıŐı ve onlarda bırakmış olduğu etkiler hakkında bilgiler verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Konya, AŞure, Şivlilik, Fener Alayı, Gelenek

---

¹ Bu makale 27-29 Ekim 2018 tarihleri arasında Manavgat-Antalya'da düzenlenen ASEAD 4. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sunulan bildiriden geliŐtirilmiştir.

² Giresun Üniversitesi SBE Türk Dili ve Edebiyatı ABD Yüksek Lisans Öğrencisi, dilanagorgulu@gmail.com

ABSTRACT

The field of science reflecting the cultural values of society, discussing them practically and theoretically and creating the public corpus that constitutes the values, traditions and customs of this society is called as folk science. Three traditions that are carried out regularly by the people living here and that are the most important ones in Konya City which has been one of the most important cities of Anatolia for centuries and a cradle to many civilizations with its geographical position and which has been within range of many travellers and scholars who became famous in the West and in the East, are discussed. From the traditions of “Ashoura (noah’s pudding), Şivlilik (the traditional candy-gift feath on the beginning of Raghaip Day) and Torchlight procession, it is emphasized on the emergence and application of traditions which passes down from one generation to the next in a society and which strengthens with the modernity in each passing period of time. The feast is called as Ashoura that is made by mixing different products and that leaves a nice taste on the tongue; the Şivlilik in which the children in Konya go from door to door and collect some products such as candies, chocolates, have fun and see the with each other in the first day of the month of Rajab and; the Torchlight Procession that is related to Şivlilik and made by lighting the torches lighting around in the night before the Şivlilik. In our study, consisting of providing information about these three traditions, it is given a general information about the geographical information of Konya City and it consists of a study which includes the emergence of these traditions, their implementation, the reflection of them to the people of Konya and the effects they had on them.

Keywords: Konya, Ashoura, Şivlilik, Torchlight Procession, Tradition

GİRİŞ

Bir milleti geleceğe taşıyan sadece yaşanan çağa ayak uydurmak, teknolojiyi geliştirmek, bilgi açısından gelişmek, dünyaya ayak uydurmak gibi özellikler değildir. Aynı zamanda milleti millet yapan en önemli unsurlardan birisi de gelenek, görenek, örf ve adetlerdir. Onlar geçmişin yani asırların bir nevi şahididir. Yaşatıldıkça bir ulus ilerleyebilir benliği yok olmaktan kurtulup bir adım daha ileriye gidebilir.

Türkiye bulunduğu konum itibariyle kültür çeşitliliği fazla olmasından ötürü gelenek, örf ve adet bakımından oldukça zengin bir ülkedir. Bundan dolayı da her yöreyi yansıtan yani toprağının kokusunu veren atalarından kalan ya da çeşitli sebeplerle oluşturulmuş olan halka ait olan mahsuller vardır. Zamanla modern teknolojinin etkisiyle o mahsullere yenilikler eklenmiş olmakla birlikte asıl olan onun özünü koruyup baki kalabilmesini sağlayabilmektedir.

Bu çalışma da Konya ili ve ona bağlı ilçelerinde, köylerinde küçük değişikliklerle de olsa özde aynı ritüellerin uygulandığı burada yaşayan kesimler tarafından düzenli bir şekilde gerçekleştirilen yazımızın başlığını oluşturan “Konya’da Aşure, Şivlilik ve Fener Alayı Geleneği” ele alınmıştır.

Bu gelenekleri ele almamızdaki amaç, bilinmeyen bir zamandan beri yaşanmakta olan bu gelenekleri tanıtmak, köklü bir kültürü ele alıp bilgi vermek, elimizdeki verileri, yaşadığımız tecrübeleri ve gözlemlerimizi de kullanarak bu kültürün sonraki kuşaklara aktarılmasına katkıda bulunmaktır. Ayrıca bu geleneklerin Konya’ da yaşayan halk tarafından nasıl uygulandığını, uygulanırken ne gibi aşamalardan geçtiğini, bunlara dini bir anlam yüklenip yüklenilmediğini eğer yüklenildiyse eğlence kültürüyle birleşip nasıl bir halk külliyesi ortaya çıktığını incelemektir.

1. KONYA’DA AŞURE, ŞİVLİLİK VE FENER ALAYI GELENEKLERİ

Kuşaktan kuşağa aktarılıp yaşam boyu devam eden geleneksel değerlerimizden Konya yöresine ait üç farklı geleneğini incelemekten oluşan araştırmamızda ilk önce bu geleneklerin doğup meydana geldiği Konya şehri hakkında bilgi verilecektir.

Kutsal Tasvir anlamına gelen “İkon” kelimesinden geldiği söylenen ve zamanla değişime uğrayarak son halini alan ve Selçuklu Devletleri ile Osmanlı Devleti döneminden itibaren Konya olarak ifade edilen bu şehir Hititler, Frigyalılar, Lidyalılar, Rum İmparatorluğu, Emeviler, Bizanslılar, Büyük Selçuklu Devleti, Anadolu Selçuklu Devleti, Osmanlı Devleti gibi medeniyetlere ev sahipliği yapmış İç Anadolu Bölgesi’nin merkez şehirlerindedir.

Konya İli Haritası³

Türkiye’nin yüz ölçümü (38.257 km²) en büyük olan ilidir. Ortalama yükseltisi 1016 m’dir. İdari yönden, kuzeyden Ankara, batıdan Isparta, Afyonkarahisar, Eskişehir, güneyden, İçel, Karaman, Antalya, doğudan, Niğde, Aksaray illeri ile çevrilidir. 31 ilçesi ve 3’ü merkez ilçe belediyesi olmak üzere toplam 32 belediyesi bulunmaktadır.⁴

³ <http://konyaturizmrehberi.blogspot.com/>

⁴ <http://www.konya.gov.tr/il-jandarma-komutanligi-cografi>

Platoların, ovaların hâkim olduğu düz bir alana sahiptir. Akarsuları ve gölleriyle de önemli bir konumdadır. Özellikle de Konya ile Aksaray sınırlarının keşiştiği Tuz Gölü Türkiye’de yüz ölçümü bakımından ikinci gölü iken, Beyşehir Gölü Konya’nın üçüncü büyük gölü olmasının yanı sıra Türkiye’deki milli parklar arasında da yer almaktadır.

Alüminyum (Boksit) kömür, bakır, magnezyum gibi önemli olan rezervlerle de Türkiye’de önemli bir konuma sahiptir.

Bir tarım şehri olmasının yanı sıra hayvancılık, sanayi, turizm gibi alanlarda da gelişmiştir. Bünyesinde bulunan Selçuk Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Karatay Üniversitesi ve Konya Gıda ve Tarım Üniversitesi ile eğitim açısından da gelişmekte olan şehirler arasında yer almaktadır.

Bunun yanı sıra Etlietmek, Bamya Çorbası, Çebîç, Su Böreği, Fırın Kebabı, Sacarası, Mevlâna Böreği, Arabaşı Çorbası, Höşmerim Tatlısı, Papara, Tirit, Kaygana, Gözleme gibi yemekleriyle de ünlü bir yöredir.

Tarihi bir şehir olması yönüyle yurt içi ve yurt dışından olmak üzere çok ziyaret görmesi gibi etkenlerden dolayı hem maddi hem de manevi anlamda turizmin katkısının çok olduğu görülür. Oldukça köklü bir tarihe sahiptir. Tarihi dokusunu yansıtan günümüzün ve geleceğin önemli kültürel miraslarından bazıları ise şunlardır: Höyükler (Çatalhöyük, Alaaddin Tepesi, Sızma Höyük (Selçuklu)...), Müzeler (Mevlâna Müzesi, Karatay Müzesi, Arkeoloji Müzesi, Taş ve Ahşap Eserler Müzesi, Akşehir Atatürk Müzesi...), Saraylar (Selçuklu Sarayı, (Alaaddin Tepesi), Beyşehir Kubad-Abad Sarayı...), Hanlar (Zazadın Hanı, Horozlu Hanı...), Camiler (Alaaddin Cami, Selimiye Cami, Konevi Cami), Kiliseler (Sille Aya Eleni Kilisesi, Konya Merkez Aziz Pavlus Kilisesi..), Mescitler (Sırçalı Mescit, Karatay Mescidi, Zenburi Mescidi...), Türbeler (Selçuklu Sultanlar Türbesi, Yeşil Türbe (Mevlâna ve ailesi), Nasreddin Hoca Türbesi, Ateş Baz Veli Türbesi, Tahir ile Zühre Türbesi...) ⁵ ... verilen örneklerden de hareketle Konya coğrafi konumu , sahip olduğu kültürel miraslarıyla, sürdürdükleri gelenek ve görenekleri ile Türkiye’nin önemli şehirleri arasındadır.

1.1. Aşure Geleneği

İlk ele alacağımız geleneğimiz Aşure, Arapça’da “Aşûra, Aşara” olarak geçen on anlamına gelen عَشْرَة “Aşr, Aşîr” kelimelerinden ya da develerin harekete geçirmek manasına gelen “İşr” kelimesinden geldiği söylenmektedir. Aşure, Peygamber Efendimiz’in Mekke’den Medine’ye hicret edişi üzerine ortaya çıkan Hicri takvimin ilk ayı olan Muharrem ayının onuncu günü başlayıp bir ay süren bir gelenektir.

Aşûre geleneğinin ortaya çıkışı Nuh Peygamber dönemine dayandırılmaktadır. Hazreti Nuh, Allahü Teâlâ’nın isteği üzerine bir gemi yapar ve kendisine inanan insanlarla birlikte her hayvandan bir çift alarak bu gemiye binerler ve sonrasında büyük bir tufan meydana gelir.

İslam inancına göre Muharrem ayının onuncu günü bu büyük tufandan sadece Nuh Peygamber ve ona inananlar kurtulur. Uzun bir zaman sonra karaya varan gemide yiyecekler azaldığı için var olan erzaklarla bir çorba yapılır ve buna günümüzde “Aşure” denilmektedir.

⁵ Tahsin TAPUR, “Konya İlinde Kültür ve İnanç Turizmi /The Cultural and Belief Tourism in Vicinity of Konya”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi/The Journal of International Social Research, Volume 2/9 Fall 2009 s.475. Konya ilinin tarihi bilgilerinde ve kültürel miraslarında bu makaleden yararlanılmıştır.

Bazı tarih, hadis ve fıkıh kitaplarında yer alan haberlere göre Muharrrem ayının onuncu gününde Hz. Adem'in tövbesinin kabul olduğu, Hz. Nuh'un tufandan kurtulduğu Cudi dağına kendisine inanan Müslümanlarla birlikte oturduğu, Hz. Musa'nın Kızıldeniz'i geçtiği ve Firavun'dan kurtulduğu, Hz İdris'in göğe çıktığı, Hz. Yunus'un balığın karnından çıktığı, Hz. İsa'nın bugün doğduğu ve semaya yükseldiği gün, Hz. Yakup'un oğlu Hz. Yusuf'a kavuşması, Hz. İbrahim'in dünyaya geldiği ve ateşten kurtulduğu, Hz. Eyüp'ün hastalıktan kurtulduğu, Hz. Süleyman'a saltanat verildiği gibi önemli olayların gerçekleştiği kabul edilmektedir. Aşure'nin bu önemli dini olayları hatırlatmasının yanı sıra Müslümanlar arasındaki samimi ilişkileri de arttırmaktadır.

Allah tarafından bugün on yiyeceğin on peygambere verildiği ya da bahş edildiği de söylenmektedir. Mübarek bir gün olarak görüldüğü için bu gün oruç tutmak sünnet olarak kabul edilmektedir. Bununla ilgili olarak Hz. Muhammed (s.a.v) "Aşüre günü orucunun, bir önceki yılın günahlarına kefaret olmasını Allah'tan umarım"⁶ hadisi ile aşure günü tutulan orucun sevabına değinerek Müslümanları bu gün oruç tutmaya teşvik etmiştir.

Ayrıca Muharrrem ayının onuncu gününde Hz. Muhammed'in torunu Hz. Ali ve Hz. Fatıma'nın oğlu Hz. Hüseyin'in ve beraberindeki Müslümanların Kerbela'da Emevi hükümdarlarından Yezid tarafından Hicri 61, Miladi 680 yılında şehit edilmesi gibi acılı olaylar da yaşanmıştır.

Türkiye'nin dört bir yanında gerçekleşen bir ritüel olan aşureyi halk deyimiyle "Gonya" olarak anılan Konya başlığında ele almamızın sebebi Konya ilinde hem bir gelenek olup birliği teşkil etmesi, mutluluğun, huzurun, barışın, kardeşliğin bir simgesi olması bakımından hem de buradaki halkın kendi değerleriyle dini vecibeleri kaynaştırıp kendine özgü bir gelenek haline getirmesinden dolayı burada ayrı bir önem teşkil etmektedir. Yapılırken ve dağıtılırken halkın kaynaşmasına, sohbet etmesine, yardımlaşmasına ve ortaya bereketli, ağız tatlandırıcı bir aşın ortaya çıkmasına vesile olması bakımından önem arz eden bir gelenektir. Maddi durumu el veren her evde yapılmaktadır. Bunun yanı sıra belediyeler, hayır kuruluşları, zengin olan aileler ya da kimseler tarafından da Konya'nın çeşitli mahalle ya da bölgelerinde yapıp dağıtılmaktadır.

Bugünde Konyalılar tarafından gerçekleştirilen bazı ritüeller vardır. Göze sürme çekmek, duaların ve edilen tövbelerin kabul olduğuna inanıldığı için oruç tutmak, sadaka vermek, farklı ürünlerden oluşan bir aş pişirmek yani aşure pişirmek, evin erkeği böyle bir günde lastik, kibrit gibi yedi çeşit malzemeye gelirse o sene evin bereketli olup zarar görmeyeceği düşüncesi, kazanın kapağındaki buharın yüze ve gözlere iyi geleceği, ilk günü banyo yapılırsa hastalıktan kurtulacağı yani arınılacağı düşüncesi gibi uygulamaları gerçekleştirmektedirler.

⁶ Abdullah KAHRAMAN, Aşure Günü ve Ehli Beyit Sevgisi, Redaksiyon: İl İrşat Kurulu, Çanakkale, 2014.

Aşure yapımında nasıl ki illere göre değişim gösteriyorsa aynı şekilde Konya ve ona bağlı yerleşkelerde de uygulama bakımından farklılıklar olmaktadır. Günler öncesinden malzemeler alınarak hazırlıklara başlanılır. Bir gün öncesinden ayrı ayrı kaplarda nohut fasulye ve buğday ılık suyun içine konulur. Ayrıca bazı yerlerde buğday olmadığı zaman ya da buğday yerine pirinç de kullanılmaktadır. Yapacak olan kişi dua eder besmele çeker ve yapımına başlar. İç malzemesi olan nohut, fasulye, buğday, kayısı, fıstık sarı üzüm, siyah pilavlık üzüm ve şeker usulüne yani sırasına göre tencere ya da kazana eklenir. Pişim aşaması tamamlandıktan sonra kaplara koyulur ve üstü o an evde bulunan ürünlere göre tarçın, fındık, ceviz, fıstık, nar, portakal rendesi, limon rendesi gibi malzemelerle de süslenerek yapımına son verilerek dağıtım aşamasına geçilir. Konya merkezinde çok olmasada özellikle bazı köylerinde tuzlusu da yapılmaktadır. Şekerli olanından farkı ise ana malzemeleri aynı olmakla beraber şeker yerine tuz, et suyu ve kemikli et yani koyun ya da inek etinin içinde yer almasıdır. Başta komşulara teker teker kapısı çalınarak dağıtılır. Aşure verilen kap adet olarak ya hiç yıkanmaz ya da bir su çalkalanıp tekrar verilir. Alınırken de “Allah kabul etsin” denilip alınır. Komşulardan sonra yakın çevrede bulunan akrabalara verilerek dağıtımına son verilmektedir.

1.2. Fener Alayı Geleneği

Üç ayların başlangıcını temsil eden Konya halkı tarafından önem arz eden bir diğer gelenek Fener Alayı'dır. Fener, insanlara ışık vermek amacıyla kullanılan bir aydınlatma aracıyken Fener Alayı da insanların bayram, şenlik ya da özel günlerde ellerine almış oldukları içinde aydınlatma aracı olan cam şişeler ya da dışı farklı renklerden ve süslemelerden oluşan kâğıttan yapılmış olan etrafa ışık saçan meşalelerin aracılığıyla yapmış oldukları eğlencelere, etkinliklere denilmektedir.

Recep, Şaban ve Ramazan aylarından Recep ayında meydana gelen ve aynı zamanda bu aylara buradaki halk tarafından sırasıyla “İlk Namaz” “Orta Namaz” ve “Büyük Namaz” da denilmektedir. Üç ayların başlangıcı olan duaların kabul edildiği, tövbelerin kabul olduğu Regaib Kandili'nden bir gece önce gerçekleşen bu gelenek Konyalılara özgü olup herkesin hazırlık yaptığı özellikle de çocukların beklediği bir gündür.

Bu geleneğin uygulanış şekli şu şekildedir: Akşam ezanından sonra çocuklar, gençler, büyükler karışık bir şekilde bir araya gelirler. Kısacası mahalle sakinleri sokağa çıkar. Çocuklar etrafa renk katan fenerlerini ellerine alırlar. Nevruz geleneğinde olduğu gibi burada da araba lastikleri yakılarak büyük bir ateş yakılır. Ateşin üzerinden atlanılırken de:

Fener Alayı

Kızlar yaksın alayı

Oğlanlar çeksın halayı

*

Fener Alayı

Kızlar sarayı

Erkekleri sorarsan maymun suretli⁷

gibi birbirine benzer maniler söylenilerek atlanılmaktadır.

Kimi zaman çocuklar fenerleri elinde taşırken kimi zaman da oraya Fener Alayı için uzun bir alanı kaplayacak şekilde sokağın başından sonuna kadar konmuş iplere de isteğe bağlı olarak etrafa farklı ışık katsın diye fenerlerini asmaktadırlar. Aynı zamanda pamuk şekeri, elma şekeri, balonların, oyuncakların, çeşitli şekillerde olan fenerlerin çok satıldığı bir gecedir. Herkesin eğlendiği, oyunların oynandığı, şarkıların söylendiği, insanların kaynaştığı, sohbet ettikleri, hoş vakit geçirdikleri keyifli bir akşam yaşanmaktadır.

Bu gece halkın kendi çapında yaptığı eğlencelerden oluştuğu gibi Konya Belediyeleri tarafından da belli yerlerde tiyatro, Hacivat-Karagöz, palyaço, paytak, havai fişek gösterileri, sandalye kapmaca, yoğurdun içinde herhangi bir eşya ya da yiyecek bulmaya çalışma, kaşığın üzerinde yumurta taşıma, çuvallara girip yarış yapma, çeşitli yarışmalar yapma, düzenlenen müziksel etkinliklerle de bir panayır alanına dönen gece büyükten küçüğe kadar herkesin ruhuna hitap ederek biter. Gecenin sonunda Belediyeler tarafından çocuklara Şivlilik dağıtılarak geceye son verilmektedir.

1.3. Şivlilik Geleneği

Recep, Şaban ve Ramazan aylarından Recep ayının müjdecisi olan ve ilk namaz olarak adlandırılan Regaib Kandili'nin sabahında başlayıp akşamına kadar gerçekleştirilen Konya'ya özgü bir gelenek de Şivlilik'tir. Şivlilik'in Tarihçesi yani ortaya çıkışı hakkında farklı hikâyeler bulunmaktadır.

Vedat Çakır "Konya'nın Geleneksel Eğlence Kültürü" başlıklı yazısında tanımıyla ilgili şunları söylemektedir: "*Konya'da çocuklar yırtıcı, göçmen bir kuş olan ve yerel ağızda "Cüllülük" adıyla bilinen kuşun çıkardığı ses dolayısıyla şivlilik derlerdi.*"⁸ ifadelerine yer vermiştir.

Başka bir ifade ise Ebubekir Muhammet Şibli adlı bir Sufinin Recep ayının ilk perşembe gecesinde Peygamber Efendimiz Hz Muhammet' (s.a.v) in o gece anne rahimine düşmesinden mutluluk duyan bu zatın kapıları çalıp "Şibl-i" diye söylemesi ve kapısını çaldığı insanların ona hediye vermesi üzerine Şivlilik kelimesinin buradan gelmiş olduğu söylentisidir.

⁷ Konya'da Fener Alayı yapılırken ateşin üstünden atlanıldığı zaman söylenen maniler kendi gözlemlerimiz ve bu etkinliklere zamanında katılmış olmamız sonucunda duyduklarımızdan hareketle yazılmıştır.

⁸ Vedat ÇAKIR (2005), Konya'nın Geleneksel Eğlence Kültürü, Konya: Selçuk Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı:17. s.375.

Bir diğer söylem Konyalı şair İsmail Detseli'nin “Şivlilik-Pişinin Tarihçesi” yazısında anlatmış olduklarıdır. Şivlilik'in ya da pişinin tarihçesini annesinden öğrendiğini belirten şair, zamanında 1070'li yıllarda konargöçer bir ailede bir beyin hanımından hamurlu bir aş istemiştir bunun üzerine eşi de yağda kızartılan bir hamur işi yani pişi yapar. Hamurlar kızarıırken de şiv şiv civir civir diye sesler çıkarır ve kokusu etraf çadırdakilere kadar yayılıp ortaya bereketli bir yemek çıkar. Hamurun kızarıırken çıkarmış olduğu sestten dolayı Şivlilik'in adının buradan çıktığı söylenmiştir. Kadın pişiyi yaparken ise söylediği mani ise şudur:

*Ufak tavada yapsam azalır,
Dığan tavaında yaparsam çoğalır,
Gongşularım yedikçe bereket olur,
Buyurung buyurung çoluk çocuk herkesler
Bolca yeyin yağlı bişi bişii.⁹*

Şair, çocukluğunda bugünün sabahında hayır olarak kabul edildiği için pişi yapıp dağıtıldığı ve bu pişilerin kapı kapı dolaşan güzel elbiseler giymiş çocukların nazar değmemesi için nazardan koruduklarına inanılan iğde ağacının dalının çatalına pişileri taktıklarını ve Şivlilik toplamak için gezdiklerini ve gezerken de aşağıda örneği verilen birbirine benzeyen maniler söylediklerini ifade etmiştir.

*Pişi pişi yağlı pişi
Bunu gezen iki kişi
Biri erkek biri dişi
Haydiii pişiiiiii ya da*

*Şivlili şivlili şişirmiş
Erkenden ablam pişirmiş
Kokuyu duyan çocuklar
Pişileri tavadan aşirmiş
Haydiiii Şivlilikkkkkkk
Şivli şivli şişirmiş,
Erken kalkan pişirmiş,
İki çörek bir börek,
Bize namazlık gerek.
Şivlilik...*

⁹ <http://www.memleket.com.tr/ismail-detseliden-sivlilik-pisinin-tarihcesi-350342h.htm>
(ErişimTarihi:27.11.2017)

İsmail Detseli'nin çocukluğunda yaşamış olduğu anılarını anlatması bu geleneğin Konya'da köklü bir varlığının olduğuna, bulunduğu yerleşkeye, zamana göre de özde aynı uygulamalar olmakla beraber kimi zaman farklı ritüellerinde olduğunu göstermektedir.

Kısacası Şivlilik'in doğuşu ile ilgili söylenenler Konya halkının atalarından yani büyüklerinden duyduklarından ibaret olup ve araştırmacıların bunları yazıya geçirmesi, bu konu çerçevesinde yapmış oldukları çalışmalardan oluşmaktadır. Aşure ve Fener Alayı'nda olduğu gibi Şivlilik için olan hazırlıklarda günler öncesinden yapılır. Genellikle çikolata, bisküvi, şeker, çerez, gofret, meyve gibi ürünler alınır. Şivlilik gününün akşamı Regaib Kandili olduğu için çoğu evde şair İsmail Detseli'nin yukarıda çocukluk anısında da belirttiği gibi bu mübarek günde Bişi ya da Pişi olarak bilinen yağda kızartılan hamur işi yapılıp hem kolu komşuya dağıtılır hem de Şivlilik için gezen çocuklara verilir. Günler öncesinden bekleyen çocuklar için o gün bir bayram sabahı gibi olmaktadır. Sabah namazından sonra Şivlilik toplamak için poşetlerini hazırlayıp büyük bir arkadaş grubu yani kalabalık bir şekilde evden çıkarlar. İlk önce kendi apartmanlarını, sitelerini ya da oturdukları gecekondü dairelerinden başlayarak sokak sokak dolaşıp akşama kadar Şivlilik toplayan çocuklar o gün evlerine torba torba Şivlilik götürürler. Çocuklar gezerken de aşağıda örneği verilen manileri okumaktadırlar.

Şivli şivli şişirdi, erken kalkan pişirdi.

İki çörek, bi börek bize şivlilik gerek.¹⁰

Şivli şivli şişirmiş

Erken kalkan/olan pişirmiş

İki çörek bir börek

Bize namazlık gerek.

Şivli şivli şişirmiş

Ergen oğlan pişirmiş

İki çörek bir börek

Bize şivlilik gerek.

Şivli şivli şişirmiş,

Erken kalkan pişirmiş,

İki çörek bir börek,

Bize namazlık gerek. Şivliliiiiik...¹¹

Günümüzde eskisi kadar maniler çok söylenmemekte çocuklar hep bir ağızdan “Şivliliiiiik” diye bağırıp zilleri çalmaktadırlar. Ayrıca sadece evlerden değil bakkallardan, mahalle esnafından devlet dairelerine gittikleri her yerde Şivliliklerini toplamaktadırlar.

¹⁰ <https://www.konyadaneleroluyor.com/event-pro/konya-fener-alayi-2017> (Erişim Tarihi:27.11.2017)

¹¹ Vedat ÇAKIR, Konya'nın Geleneksel Eğlence Kültürü, Selçuk Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı:17, Konya 2005, s.376

SONUÇ

Araştırmamızda Konya iline ait olan ve her yıl düzenli bir şekilde uygulanan üç farklı gelenek bir başlık altında incelenmiştir. Aşure, Şivlilik ve Fener Alayı gelenekleri ele alınırken başta Konyalı olmanın ve çocukluğundan itibaren bu ritüelleri görmüş, yaşamış ve uygulamış olmanın kazandırdığı bilgi birikimi, tecrübe ve sosyo-psikolojik etkilerinin yanı sıra bu konu ile ilgili yapılmış çalışmalardan ve kaynak kişilerden de yararlanılmıştır. Ayrıca çalışma kapsamında güvenilirliğine tam olarak emin olunmayan ya da belirsizlik ifadesi bulunan araştırma ya da kaynaklara yer verilmemiş olmakla birlikte araştırma konusunun geleneklere dayalı olması ve çok eski zamanlara kadar uzanması nedeniyle bunların konusunun dayandırıldığı noktalar, çıkışı ya da uygulanışı ile ilgili her geçen zaman diliminde farklı rivayetlerin ortaya atıldığı görülmüştür. Bu nedenle araştırma yapılırken bu ibareler göz ardı edilmemiştir.

Çalışmamız kapsamında bir geleneğin içinde doğduğu toplumun değerleriyle dini değerleri birleştirip bir halk külliyyatı oluşturduğu görülmüştür. Bu tür geleneklerin insanların üzerinde olumlu bir etki bırakıp, özel gün ve gecelerde birlik ve beraberlik duygusunu arttırdığı, bununla birlikte halkın eğlence dünyasına renk kattığı görülmüştür. Bu geleneklere ait fotoğraflara da yer verilerek çalışmaya somutluk kazandırılmıştır.

Sonuç itibariyle geleceğe bırakılacak hazinelerimiz arasında yer alan, kültürel zenginliğimizi en iyi göstergelerinden olan geleneklerimiz sadece yaşatıldığı kültürden ibaret kalmamalı aynı zamanda araştırmacılar tarafından gün yüzüne çıkarılıp yazılı kaynaklarda da yer almalıdır.

KAYNAKÇA

TAPUR, Tahsin (2009), “Konya İlinde Kültür ve İnanç Turizmi /The Cultural and Belief Tourism in Vicinity of Konya”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi/The Journal of International Social Research, Volume 2 / 9.

BAŞ Eyüp (2004), “Aşure Günü, Tarihsel Boyutu ve Osmanlı Dinî Hayatındaki Yeri Üzerine Düşünceler”, AÜİFD XLV, Sayı 1, s. 167-190.

İŞİK Ali, “Birlik ve Bütünlüğün Tadı: AŞURE”, Merhaba Gazetesi Akademik Sayfalar, 9. Cilt, Sayı:1, 21 Ocak 2009.

İÇLİ Hasan Hüseyin (2001), “Dünden Bugüne Konya”, Mezuniyet Çalışması, Lefkoşa.

SARI Ayşegül (2011), “Konya’nın Geleneksel Eğlence Kültürü: Fener Alayı ve Şivlilik”, İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları, Kitap No: 161.

ÇAKIR Vedat (2005), “Konya’nın Geleneksel Eğlence Kültürü”, Konya: Selçuk Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı:17.

GÖRGÜLÜ Gülzar (2017), “Konya Aşuresinin Yapılış Tarifi”, Yaş: 65, Memleketi Konya.

KAHRAMAN Abdullah (2016), “Aşure Günü ve Ehli Beyit Sevgisi”, Çanakkale: Redaksiyon: İl İrşat Kurulu

<http://www.konya.gov.tr/il-jandarma-komutanligi-cografi> (Erişim Tarihi: 05.11.2018)

<https://www.konyadaneleroluyor.com/event-pro/konya-fener-alayi-2017> (Erişim Tarihi: 27.11.2017)

<http://www.selcuklu.bel.tr/haberler/guncel-haberler/514/selcuklu-sivlilik-ve-fener-alayi-gelenegini-yasatiyor.html> (Erişim Tarihi:18.12.2017)

<http://www.memleket.com.tr/ismail-detseliden-sivlilik-pisinin-tarihcesi-350342h.htm> (Erişim Tarihi: 27.11.2017)

<http://konyaturizmrehberi.blogspot.com/2014/04/konyanin-cografi-konumu-kisaca.html> (Erişim Tarihi:13.10.2018)

Fotoğraflar

Yazarın kendi arşivinden fotoğraflar: 1-2-7-8

Fotoğraf 3 Konya Ajans Konya: <http://www.ajanskonya.net/guncel/asure-gunu-ne-zaman-asure-nasil-yapilir-videolu-asure-tarifi-h18253.html> (Erişim Tarihi:15.10.2018)

Fotoğraf 4 Milliyet Gazetesi: <http://www.milliyet.com.tr/cumhurbaskanligindan-konya-da-asure-konya-yerelhaber-3050565> (Erişim Tarihi:15.10.2018)

Fotoğraf 5 Konya T.C. MEB Konya/Meram Konya Olgunlaşma Enstitüsü http://konyaolgunlasma.meb.k12.tr/icerikler/asure-gunu-etkinligimiz_3591343.html (Erişim Tarihi:15.10.2018)

Fotoğraf 6-12 Yeni Haber Gazetesi: <http://www.yenihaberden.com/konyada-uc-aylarin-habercisi-unutulmayan-gelenek-sivlilik-279579h.htm> (Erişim Tarihi:02.11.2018)

Fotoğraf 10 Konhaber:

http://www.konhaber.com/fotogalerikonya_da_fener_alayi_ve_sivlilik_coskusu-173-1.html (Erişim Tarihi: 02.11.2018)

Fotoğraf 11 Memleket Gazetesi: <http://www.memleket.com.tr/uc-aylar-fener-alayiyila-karsilandi-137485h.htm> (Erişim Tarihi:03.11.2018)

Fotoğraf 13 Yeni Meram Gazetesi: <http://www.yenimeram.com.tr/konyada-sivilik-fener-alayi-etkinligi-191866.htm/konyada-sivilik-fener-alayi-etkinligi-devmanset> (Erişim Tarihi:03.11.2018)

EKLER

Fotoğraf 1

Fotoğraf 2

Fotoğraf 3

Fotoğraf 4

Konya'da belediyeler tarafından düzenlenen Aşure günlerinden.

Fotoğraf 5

Fotoğraf 6

Fotoğraf 7

Fotoğraf 8

Fotoğraf 9

Fotoğraf 10

Fotoğraf 11

Fotoğraf 12

Fotoğraf 13

